Adrian Verea şi mulţi alţii. Se traduce din Horaţiu, Catul, Lessing, Heine, Ricarda Huch, Schiller, Shakespeare (o parte din sonete, în tălmăcirea lui Henry Marcus), Shelley, Byron, E. A. Poe, W. Withman, V. Hugo, Baudelaire, Verlaine, Fr. Coppée, A. Samain, Catulle Méndès, Verhaeren, Carducci, Ada Negri, G. Pascoli, din poezia chineză (Al. T. Stamatiad) greacă, portugheză, ebraică, japoneză ş.a. Traducătorii cel mai des întâlniţi sunt: Al. A. Philippide, Emil Dorian, Marcel Breslisca (Breslaşu), Al. Viţianu, N. I. Herescu, Elena Farago. De-a lungul timpului, **A.l.a.** a iniţiat numeroase rubrici încredinţate unor scriitori precum T. Arghezi (*Tratat de morală practică*), Adrian Maniu (*Cartea cu imagini*), Al. A. Philippide şi G. Călinescu (*Cronica literară*), T. Teodorescu-Branişte, Izabela Sadoveanu, D. I. Suchianu, Al. Marcu, Demostene Botez (*Cărţi şi reviste*), Al. O. Teodoreanu (*Cronica gastronomică*), F. Aderca (*Caleidoscop intelectual*), Şt. Tita (*Cronica fantezistă*), B. Fundoianu (*Caietele unui inactual*, *Din dicţionarul meu domestic*) ş.a. Acestor rubrici, înţesate de idei preţioase, de note şi observaţii critice, li se adaugă şi altele (*Însemnări*, apoi *Însemnări şi polemici*, *Recenzii*, *Cărţile*, *Cortina*, *Expoziţii*, *Mişcarea culturală în străinătate*, *Pagini de demult*, *Curiozităţi literare* ş.a.) care, împreună cu paginile dedicate teatrului, muzicii, artei plastice (cronici de H. Blazian), fac din revistă una dintre cele mai importante publicaţii culturale, literare şi artistice din prima jumătate a secolului al XX-lea.

C. [CONSTANTIN] MANOLACHE

CONSTANTIN TEODOROVICI

Constantin Manolache, prozator şi autor de teatru, s-a născut în anul 1883 la Iaşi şi a murit în anul 1954 la Bucureşti. Urmează liceul militar din oraşul natal, şcoala de ofiţeri din Bucureşti (absolvită în 1904), apoi devine licenţiat şi doctor în Drept al Universităţii ieşene. A fost ofiţer la Roman şi Iaşi, unde a ţinut şi câteva cursuri la Şcoala specială de infanterie (pe care le-a şi publicat – *Morala militară*, 1920, *Rolul social al ofiţerului modern*, 1921, *Stilistica şi retorica militară*, 1922), trecând apoi în cadrul magistraturii de profil, înaintând până la gradul de general şi deţinând importante funcţii: şef şi inspector general al Justiţiei militare, profesor la Institutul superior de ştiinţe penale al Universităţii bucureştene. A debutat în „Floarea darurilor" (1907) cu traduceri ale unor poezii de V. Hugo şi a continuat în anii următori să publice versuri, proprii sau tălmăciri din franceză, şi în „Neamul românesc", „Ramuri", „Neamul românesc literar", „Sămănătorul" ş.a. Prima apariţie editorială – *Rândunica* (1914) – este ulterioară reprezentării acestei piese la Teatrul Naţional din Iaşi. Mai târziu, i-au mai apărut proză şi articole în diverse periodice, mai susţinute fiind colaborările la „Daruri" şi „Oraşul nostru" (Iaşi), „Adevărul literar şi artistic" sau la revistele conduse de el – „Lumea militară

BDD-A1296 © 2004-2006 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:39:44 UTC)

ilustrată" (1935–1939) și „Pandectele militare" (1937–1938). În publicistică a cultivat morala înaltă, de pe poziția unui apărător al valorilor consacrate, a unui adânc cunoscător al sufletului omenesc și a desăvârșitei bune-credințe în efortul de ameliorare a vieții sociale și morale (infestate de „otrava civilizației"), atitudine susținută și prin conferințe, de genul celei publicate sub titlul *Definiția iubirii* (1934). Pe linie juridică, a semnat câteva lucrări specifice dublei sale specializări – *Manual de drept internațional public pentru uzul ofițerilor* (1934), *Codul justiției militare și legile aferente* (1936), *Comentar la Codul de justiție militară din 1937* (1937).

În teatru, tânărul autor oscilează între dezbaterea critică a unor idei sau aspecte generale de mare interes și tentația de a-și amuza contemporanii. După piesa într-un act *Rândunica*, o mică învolburare dramatică, din care o tânără demnă iese hotărâtă să nu se mai supună unui statut social-moral care nedreptățește femeile, urmează comediile *Camaradul Vâltoare*, *Datorii uitate*, *Dragoste cu contract*, *Migrena asiatică*, jucate la Iași sau la Craiova între 1915 și 1928. (Textele pieselor nepublicate se găsesc la Arhivele Statului din Iași.) Dintre dramele reprezentate (*Când reînfloresc salcâmii*, Iași, 1928, *S-a stins candela*, Teatrul Național București, 1942, apoi la Sibiu), doar *Nebunul* (1926) ar putea reține prin încercarea de a crea un personaj excepțional, de o înaltă ținută intelectuală și morală, pe care trădarea soției, cu mult inferioară, îl distruge. Deși comună, intriga e bine articulată, nervul dramatic e activ, replicile pline de miez, iar accentele critice măresc tensiunea confruntărilor. Tot pentru scenă a tradus *Puiul vulturului* de Edmond Rostand (în versuri, 1924) și *Făcliile* de Henry Bataille (manuscris la Arhivele Statului Iași).

Volumele *Iconița Zorinei* (1931, o poveste cu morală religioasă), *Destăinuirile colonelului Mihu* (1933), *Camaradul Spiruș* (1939), cuprind proză scurtă, în special relatări simpatice din experiența sa de militar (în război) și magistrat, întâmplări din culisele teatrului sau din viața cotidiană, în care autorul reliefează atitudini și comportamente, într-o gamă ce cuprinde elogiul omeniei, duioșia, umorul, persiflarea. Primele două romane – *Sfânta dreptate* (1935, premiat de Academia Română) și *Catrinel* (1937) – urmăresc relevarea incompatibilității dintre caracterele simple, drepte, oneste, axate pe necesitatea respectării unor reguli naturale de viață și a unor relații sincere, corecte între indivizi, și realitatea socială, care nu respectă nimic, ci pervertește totul. Prezentându-și prima narațiune drept confesiune scrisă a unui ocnaș mort în detenție, autorul pune o cheie dramatică compoziției sale. Scârbit de nedreptate, de lipsa loialității și solidarității sătenilor în încercarea de a-și ameliora starea și oarecât convertit la ideologia socialistă, un țăran devine proletar urban, apoi e condamnat pe nedrept la ocnă, pentru activități subversive. Setea de dreptate dă personajului o anume coerență, dar condiția personală modestă, remarcabilă doar prin energia reacției și curajul de a acționa conform cu ceea ce simte sau crede, nu-i permite să acceadă la rangul de simbol. Prezentarea mediului rural nu e nici pe departe idilică, țăranii sunt lași, fricoși,

BDD-A1296 © 2004-2006 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:39:44 UTC)

beţivi, incapabili de a se organiza, de a lupta pentru drepturile lor. Autorul pare să fie destul de obiectiv, arată cu degetul răul care pur şi simplu există indiferent de clasele sociale, criticând inclusiv modul de funcţionare a justiţiei şi de stabilire a dreptăţii. Atribuirea rolului de narator unui ţăran „necivilizat" aduce o uşoară insolitare a percepţiei, înţelegerii, atitudinii şi comentariului, iar povestirea în limbajul şi stilul, la nivelul şi modul de a gândi specific rurale, i-a impresionat pe contemporani. Sunt multe lexeme, construcţii, ziceri, efecte moldoveneşti, (re)puse în circulaţie de autor, ceea ce dovedeşte nu numai o bună cunoaştere a acelui limbaj (şi spirit), dar şi încrederea în capacitatea acestuia de a mări expresivitatea, autenticitatea textului. *Târgul Mausului* (1940) şi *Povara recunoştinţei* (1944) au în centru personaje deosebite, exemplare, care, deşi atacate puternic de mediul citadin şi profesional, reuşesc să se reabiliteze şi să atingă poziţii înalte, demonstrând că şi inadaptabilii la meschinăria socială pot învinge. Primul este o incursiune într-un orăşel moldovenesc, cu diversitatea lui tipologică, cu ansamblul relaţiilor şi moravurilor specifice. Sunt creionate câteva personaje viabile, iar conţinutul factologic e destul de dens. „Scris" de o ordonanţă cu vaste studii la şcoala vieţii, textul e alert, cu inserţii spirituale, cu umor, are câteva accente picareşti, o uşoară atitudine şmecherească, de persiflare a oamenilor şi cutumelor sociale, într-o tehnică nu departe de cea postmodernistă. Dimpotrivă, *Povara...* pare o dezbatere a unor precepte de filosofie morală, ilustrată cu cazuri concrete, soldate cu grele pedepse pentru ingraţii care îşi lovesc josnic binefăcătorul, un om şi un magistrat ireproşabil. Dincolo de intenţiile critice şi etice, este evidentă şi strădania autorului de a sonda sufletele personajelor, de a revela procesele interioare, cauzele atitudinilor şi faptelor. Limba, stilul sunt mai sigure, mai evoluate decât în romanele anterioare, mai proprii, curăţite de intenţiile ornamentale ieftine, de rostirea lirică, afectată, „sensibilă". În general însă, scrisul lui suferă de insistenţa cam manieristă asupra unor procese psihice de multe ori false şi inutile, care dă impresia de aplicare a unei reţete literare. Un alt automatism pare a fi tentaţia de a caricaturiza anumite personaje sau comportamente, cărora prea le scoate în evidenţă superficialitatea, ipocrizia, necinstea, practicarea aproape oficializată a adulterului, a afacerilor oneroase, pe scurt, tot ceea ce face din comunitatea urbană, „civilizată", o cvasi-sodomă, care se închină unor valori nu numai false, dar şi nocive. Anumite stângăcii de construcţie epică dau senzaţia de artificial, de literaturizare inabilă a realului. Interesantă este încercarea de a reconstitui *Scânteietoarea viaţă a Iuliei Hasdeu* (1939), utilizând şi textele scrise de aceasta, cărora le face o analiză pertinentă la nivel psihologic, într-o încercare subtilă de a revela transfigurarea stimulilor externi în impulsuri spirituale şi fapte de artă, pe care le decodifică apoi cu intenţia de a lumina interiorul sufletului şi al laboratorului artistic al poetei. Biograful-narator rezonează la unison cu eroina la marile frumuseţi şi idei cu care aceasta vine în contact, dovedind o anume

BDD-A1296 © 2004-2006 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:39:44 UTC)

consubstanțialitate, ceea ce îl ajută în demersul său de a o reînvia, făcând-o să evolueze pe un ecran virtual. Ignorat de criticii propriu-ziși, scriitorul s-a bucurat de o cvasi-unanimă apreciere a numeroși jurnaliști. Cronicarii teatrali au remarcat hazul farselor sale, succesul de public sau, în alte cazuri, caracterul dramatic puternic, dialogurile vii, dar și defecțiunile cauzate de lipsa unei adecvate viziuni scenice. Comentatorii literari au subliniat fericita îmbinare dintre o conștiință superioară și arta scrisului, capabilă să producă narațiuni atractive, viguroase epic, de un realism corect, cu personaje complexe sau au remarcat originalitatea subiectelor, a formulelor narative și a limbii, firescul povestirii și al expresiei, „frumusețea și prospețimea stilului". Mai rezervate au fost aprecierile despre biografiile ușor romanțate *Scânteietoarea...* și *Tragedia lui Petru Cercel* (1940), scrieri hibride, între relatarea documentară și atribuirea fictivă de stări interioare și momente intime personajelor prea evident admirate, iar stilul ultimului roman – *Poezia trupului* (1947) – a fost respins categoric. Când Ș. Cioculescu i-a semnalat anumite anacronisme și inadvertențe istorice, autorul, obișnuit cu laudele, a ripostat printr-o broșură cu un titlu incriminant – *Critică și onestitate* (1941) –, nelipsită nici de contraargumente corecte, nici de nerv polemic, deși apăra o cauză pierdută.

SCRIERI: *Rândunica*, Iași, 1914; *Stilistica și retorica militară*, Iași, 1922; *Nebunul*, Iași, 1926; *Iconița Zorinei*, București, 1931; ed. 2, București, 1939; *Destăinuirile colonelului Mihu*, București, 1933; *Definiția iubirii* cu *Considerații finale* de Șt. Șoimescu, București, 1934; *Sfânta dreptate*, București, 1935; ed. 4, 1942; *Catrinel*, București, 1937; ed. 3, 1942; *Camaradul Spiruș*, București, 1939; *Scânteietoarea viață a Iuliei Hasdeu*, București, 1939; ed. 3, București, 1944; *Târgul Mausului*, București, 1940; ed. 2 (*Maioreasa*), București, 1945; *Tragedia lui Petru Cercel*, București, 1940; *Critică și onestitate*, București, 1941; *S-a stins candela*, București, 1942; *Povara recunoștinței*, București, 1944; ed. 2, București, 1947; *Poezia trupului*, București, 1947. – **Traduceri:** Edmond Rostand, *Puiul vulturului (L'Aiglon)*, Iași, 1924.

Repere bibliografice: E. V., *„Rândunica"*, „Unirea" (Iași), 1914, 37; M. Sorbul, *„Rândunica"*, „Scena", 1914, 4; Gh. Voina, *„Camaradul Vâltoare"*, „Mișcarea", 1915, 34; Wratislavius [Iosif Șmilovici], *„Datorii uitate"*, „Opinia", 1924, 4980; Mihail Sadoveanu, *Preocupări de teatru*, îngr. și pref. D. Ivănescu, Iași, 1986, *287–288*; Wratislavius [Iosif Șmilovici], *„Nebunul"*, „Opinia", 1926, 5600; Ștefan George, *„Nebunul"*, „Gândul nostru", 1926, 6; e.s. [Em. Serghie], *„Migrena asiatică"*, „Lumea", 1927, 2776; Em. Manoliu, *„Migrena asiatică"*, „Opinia", 1927, 6133; Em. Serghie, *„Când reînfloresc salcâmii"*, „Lumea", 1928, 3087; I. Fr. B. [I. Fr. Botez], *„Când reînfloresc salcâmii"*, „Mișcarea", 1928, 249; T. G., *„Iconița Zorinei"*, „Curentul", 1931, 1056; D. V., *„Destăinuirile colonelului Mihu"*, „Curentul", 1933, 2120; Bogdan Amaru, *„Destăinuirile colonelului Mihu"*, „Cadran", 1934, 1; G. D. Loghin, *„Destăinuirile colonelului Mihu"*, „Litere",

BDD-A1296 © 2004-2006 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:39:44 UTC)

1934, 10; St., *„Destăinuirile colonelului Mihu”*, „Răsăritul” (Chişinău), 1934, 6; Liviu Floda, *„Sfânta dreptate”*, „Adevărul”, 1936, 15942; Izabela Sadoveanu, *„Sfânta dreptate”*, „Adevărul literar şi artistic”, 1936, 788; M. D., *„Sfânta dreptate”*, „Dimineaţa”, 1936, 10441; Ovidiu Papadima, *„Sfânta dreptate”*, „Gândirea”, 1936, 2; Paul Daniel, *„Sfânta dreptate”*, „Epoca”, 1936, 2128; Lucian Boz, *„Sfânta dreptate”*, „Viaţa românească”, 1936, 2–3; Const. Râuleţ, *„Sfânta dreptate”*, „Naţionalul nou”, 1936, 609; Constantin-Stelian, *„Sfânta dreptate”*, „Convorbiri literare”, 1936, 4–7; I. Gruia, *Cu d. general C. Manolache despre „Catrinel”*, „Gazeta”, 1937, 1114; Mihail Şerban, *Noul roman al d-lui general C. Manolache*, „Adevărul”, 1937, 16509; Izabela Sadoveanu, *„Catrinel”*, „Adevărul literar şi artistic”, 1937, 887; Liviu Floda, *„Catrinel”*, „Adevărul”, 1937, 16528; Eusebiu Camilar, *„Catrinel”*, „Însemnări ieşene”, 1938, 2; Constantin-Stelian, *„Catrinel”*, „Athenaeum”, 1938, 1; C. Panaitescu, *„Catrinel”*, „Gazeta”, 1938, 1226; Vlaicu Bârna, *De vorbă cu scriitorul C. Manolache*, „România”, 1938, 169; G.D. Loghin, *„Scânteietoarea viaţă a Iuliei Hasdeu”*, „Jurnalul literar”, 1939, 23; A. Pană, *„Scânteietoarea viaţă a Iuliei Hasdeu”*, „Convorbiri literare”, 1939, 5; N. Rahova, *„Scânteietoarea viaţă a Iuliei Hasdeu”*, „Însemnări ieşene”, 1939, 11; Alex. Anestin, *„Camaradul Spiruş”*, „Ordinea”, 1940, 2361; N. Iorga, *„Scânteietoarea viaţă a Iuliei Hasdeu”*, „Gazeta cărţilor”, 1940, 1–2; Octav Şuluţiu, *„Tragedia lui Petru Cercel”*, „Gândirea”, 1941, 3–4; M.G. Samarineanu, *„Tragedia lui Petru Cercel”*, „Familia”, 1941, 4–5; Şerban Cioculescu, *„Tragedia lui Petru Cercel”*, „Revista Fundaţiilor Regale”, 1941, 5; C. Dan Pantazescu, Mircea Streinul, *Istoria literaturii române*, Bucureşti, 1941, *123–124*; Al Raicu, *„S-a stins candela”*, „Seara”, 1942, 1284; I. M. Sadoveanu, *„S-a stins candela”*, „Timpul”, 1942, 1705; Mihai Anastasiu, *„S-a stins candela”*, „Capitala”, 1942, 1797; M. G. Samarineanu, *„S-a stins candela”*, „Familia”, 1942, 1–2; I. E. Torouţiu, *C. Manolache (Cu prilejul premierei „S-a stins candela... ”)*, „Convorbiri literare”, 1943, 3–4; Al. C. Ionescu, *Autori, actori şi regisori*, Bucureşti, 1943, *119–122*; Victor Iancu, *„S-a stins candela”*, „România nouă” (Sibiu), 1945, 25; Radu Stanca, *„S-a stins candela”*, „Naţiunea română” (Sibiu), 1945, 7; Perpessicius, *Opere*, XII, Bucureşti, 1986, *214–217*, *549*; [*Interviuri cu C. Manolache*], în *Romanul românesc în interviuri*, II, partea 1, îngr. Aurel Sasu şi Mariana Vartic, Bucureşti, 1986, *433–442*.

VINTILĂ PARASCHIVESCU

OFELIA ICHIM

Vintilă Paraschivescu, poet şi prozator, s-a născut la 7 februarie 1890 la Bucureşti şi a murit la 6 februarie 1965 în acelaşi oraş. Fiul Anetei şi al lui Vasile Paraschivescu, muncitor, **P.** studiază la Liceul „Gh. Lazăr” din Bucureşti, ulterior frecventând cursurile Facultăţii de Drept a Universităţii din Capitală pe care le

BDD-A1296 © 2004-2006 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:39:44 UTC)